

Madách hamisítatlan szellemében

újszerű, magas színvonalú előadásnak ígérkezik

Az ember tragédiája

a szabadtéri játékokon

Beszélgetés a rendező Major Tamással

A Szegedi Szabadtéri Játékok idei műsorának egyik legnagyobb érdeklődéssel várt bemutatója a Szegeden nagy hagyományokkal rendelkező Madách-mű, *Az ember tragédiája*. A város, sőt országsszerte megnyilatkozó nagy érdeklődéssel együtt különféle mendedmondák is keltek lábra arról, hogy átírják, vagy megváltoztatják az eredeti művet. Erről és a szegedi előadás rendezői elgondolásairól, terveiről a legilletékesebbet kérdeztük meg, Major Tamást, a budapesti Nemzeti Színház kétszeres Kossuth-díjas, kiváló művész igazgatóját, *Az ember tragédiája szegedi szabadtéri rendezőjét*.

Szövegváltoztatás nélkül

— Egy szót nem írunk bele vagy hagyunk ki a műből — mondotta rögtön —, sőt azokat a szövegrészeket is hallhatja a közönség, amelyeket eddig nem egyszer az idő rövidsége miatt, vagy más okokból kihagytak a darabból. A legfőbb törekvésünk éppen az, hogy hamisítatlanul az eredeti Madách-i mű szellemében, pontos szövegével játsszuk el a *Tragédiát*. Allíthatom, hogy éppen a múltban történt bizonyos hamisítások különféle megmondások alapján. Egyebek között ilyen volt az is, hogy az Urnak csak a hangja szólt meg, ami megnehezíti a vele viaskodó Lucifer színészi munkáját. Mi az eredeti Madách-i elképzelésnek és rendezői utasításnak megfelelően — amely szerint az Ur bent ül dicsfényel övezetten — a színpadon valóban meg is személyesítjük.

Annak illusztrálására, hogy mennyire nincs szándékunkban semmiféle szövegváltoztatást végrehajtani az eredeti művön, érdekes esetet mondott el Major Tamás. Nem sokkal *Az ember tragédiája* után írta meg Madách Imre a *Mózes* című nagy drámáját, amelyből talán még sokkal világosabban kitűnik világnézete, a történelemről való felfogása, mint itt. Ebben Jehova, vagyis a tragédiának megfelelő Ursten azt mondja Mózesnek, hogy amíg az igazságért küzd és a néppel tartasz, veled leszek. Ez nyilvánvalóan az *„Ember küzd és bízza bízall”*, vagyis a Tragédia záró mondatának megfelelője és rendkívül csábító lenne átmenése, mégsem tették ezt. Mint Major elvtárs hozzáfűzte, még ilyen apró *„kegyes család”* sem vállalkoztak, hogy a leghamisítottabb előadást nyújtás, az igazi Madáchot minden vulgarizálás vagy egyéb változtatás nélkül.

Gondos tanulmányok alapján

Az előbbi szavak biztosítéka legfőként az a rendkívül alapos előtanulmány, amelyet mint megtudtuk, Major Tamás folytatott jóval a próbák megkezdése előtt nemcsak *Az ember tragédiájának*, hanem Madách egész életművének, s élete fontosabb állomásainak megismerésére, felkutatására. Így az író szándékai, a mű nagy mondanivalója kristálytisztán fejeződhet ki.

— A legnagyobb alaposággal beszéltek meg a mű gondolatait, eszméjét a szereplő művészekkel — jelentette ki ezzel kapcsolatban Major Tamás. — Tisztában kell ugyanis lennünk azzal, hogy a tragédiában tulajdonképpen Madách egész életműve benne rejlik, világosan kimutathatók a sora következő történelmi mozzanatokban életének,

gondolatvilágának főbb állomásai. Láthatjuk a műből, hogy mi érdekelte az író, megmutatkozik világnézete, filozófiája, benne rejlenek régi vitái, élményei. Mind-ezeket eddig még a budapesti Nemzeti Színház előadásain sem tudtuk kifejezni teljes mértékben, így tehát most Szegeden e tekintetben egészen újszerű, eszmélet tisztázott és szándékunk szerint magas színvonalú előadást kap a közönség.

Egy régi probléma megoldása

A beszélgetés során érdekes, eddig tisztázatlan rendezői kérdésekről is szó esett: *Ádám színészi és rendezői felfogásáról*. A probléma magja, hogy Ádám tulajdonképpen szemlézője a tragédiának, vagy cselekvő részese. A történelmi képekben ugyanis a megfelelő történelmi személyként, Militádeszként, Keplerként stb. beszél, de e közben gyakran beszélget Luciferral Ádámként is. Nagyon régen foglalkoztatja a rendezőket e kérdés megoldása. Olyan elképzelések is születtek, hogy pót-Ádámot kellene szerepeltetni, vagyis valakit, aki a lugasban Ádámként alszik, és amikor történelmi mása, illetve új alakja valamit tesz, gondolt, akkor forgolódik, nyög álmában. Ez azonban még jobban megzavarná a nézőt, merthízen a közönség nem tudna elszakadni attól a gondolatától, hogy itt tulajdonképpen két emberről van szó, holott valójában egy ember jelenik meg más-más alakban.

— Mélyen foglalkoztatott bennünket ez a régi probléma — tájékoztató Major Tamás — és úgy gondoltuk, hogy *jelmezmegoldásokkal* segítsünk közérthetőbbé tenni az alapeszmét. Ádám minden színben a korra jellemző, könnyen magára öltethető ruhákat visel. A színváltozás közben ezeket a ruhákat levéve Ádám paradicsombeli öltözkézésében, tehát valóban mint Ádám megy át egyik korból a másikba. Ez a megoldás egyébként egy másik nagy problémát is megszüntet: a sorrakövetkező színeket mondhatni egy másodperc szünet nélkül tudjuk változtatni, illetve eljátszani. Nem kell öltözködni szüneteket tartani és a díszletezéssel sem kell annyi időt eltölteni annál is inkább, mert a különböző síkokra felépített színpadon közönség szeme előtt kell változnia a képeknek. Így azután a korábbi előadások gyakori szünetei helyett két részre tagolva adjuk elő a művet és csupán egyetlen szünetet tartunk, mégpedig a londoni szín előtt, ahonnan Ádám csak szemlézője az eseményeknek. A legfőbb *„díszletet”* különben nem is a kulisszák, hanem maguk az élő emberek, a nagyszámú statisztéria jelenti. Minden képen kétszáz néma szereplőt mozgattunk. A díszletek egyébként lényegében állandók, csak kis részletváltozások jelzik a történelmi változást, amelyhez bizonyos esetekben vetítés is járul.

Szerepcsoportosítások

— Ádám szerepének említett újszerű megoldásához kapcsolódik, hogy bizonyos szerepeket felismerhetően végig ugyanannak a színésznek kell játszania. Így például Pécsi Sándor játssza az I. demagógot, Catulust, a patriarchát, majd Rudolfot, majd a gyárost és végül a falanszter tudósát. Ugyanígy pozitív vonalat

játsszik végig Kállai Ferenc, aki a rabszolgát, a II. demagógot, Saint-Just-ot és a londoni szín elítélőt. Régebről is ismeretesebbek a különféle szerepcsoportosítások, de ennek oka többnyire a megfelelő színészhányban rejtelt és nem elvi alapokon nyugodott, mint a jelen esetben.

A szereposztásokról beszélve Major Tamás közölte, hogy már a végleges szereposztás szerint folynak a részpróbák. Az eredeti elképzelésük az volt, hogy a főbb szerepeket két szereposztásban játsszák és pályájuk kezdeti szakaszán levő színészeket is bevonnak. Végül azonban úgy döntöttek, hogy az előadás magas színvonalának biztosítása érdekében a legkiemelkedőbb művészek lépjenek fel a főbb szerepekben.

A végleges szereposztás

Ezúttal elsőként közölhetjük tehát lapunkban a végleges szereposztást, amely szerint Ádámot Bácsi Lajos Kossuth-díjas érdemes művész, Évát Lukács Margit érdemes művész, Lucifert Ungvári László Kossuth-díjas érdemes művész, az Urat pedig Bessenyei Ferenc kétszeres Kossuth-díjas érdemes művész személyesíti meg. Mellettük a kisebb szerepekben is több neves művész lép fel, a leghíresebb fővárosi színészek közül, szükség szerint nemcsak a Nemzeti Színházról, hanem más színházról is, vagyis mondhatnánk így, hogy a magyar színművészet élőgárdája.

Ami egyébként a jelenlegi előkészületeket illeti továbbra is a már a színházi szezon közben megkezdett *részpróbák* folynak, ezenkívül Varga Máttyás Kossuth-díjas érdemes művész elkészítette díszlet-elgondolásait, amelyekbe most helyezik bele az egyes képek rendezői elképzeléseit.

Lelkes, odaadó készülődés

Július 25-én már megkezdődnek Szegeden is a próbák a néma szereplőkkel. E munkát annyira fontosnak tartják, hogy valamelyik sportpályát igénylik erre a célra, hogy a többi szabadtéri produkciótól függetlenül — mint Major elvtárs mondotta — látástól vakulásig próbálhassanak, dolgozhassanak. *Augusztus 1-re* megérkeznek *Az ember tragédiája* kisebb szereplői, 2-án a főszereplők is.

— Mindannyian nagyon lelkesen készülünk a szegedi szabadtéri előadásra — jelentette ki őszinte szavakkal a beszélgetés végén Major Tamás. — Az előadás minden szereplője tudása, művészete legjavát szándékozik nyújtani, mondhatom, hogy talán soha még nem készültünk ennyire bemutatóra, mint most. Minden művészeti, technikai kérdést is jóelőre megbeszéltünk, a rendezői szövegpéldány is a legapróbb részletekre felbontva elkészül és minden időt igyekezünk a legjobban felhasználni. Minden színész egyetért azzal, hogy az említett teljesen új koncepcióban, magas színvonalon, hamisítatlan Madách-i művet nyújtunk a bennünket szeretettel váró szegedieknek.

Lőkös Zoltán

NAPIRENDE:

A Bartók Béla téri két új emelet

Nyolc szép új lakásba költöznek be a napokban a Bartók Béla téren. Nyolc családban most a rendezgetés, az új otthon szépítésének örömeit élők, gyönyörködnek a virágos, gyermekkacajtól hangos tere néző szobákban, az autógéjzírrel, gázfűtőtesttel felszerelt pincy, de kényelmes fürdőszobákban, a hideg-meleg vízzel ellátott konyhákban.

E CSALÁDOK megérdemlik, hogy élvezzék mindazt az előnyt, kényelmet, amit egy modern, összkomfortos belvárosi lakás ma nyújt. Elsősorban azért, mert számolva az általános lakáshelyzettel, nem szaporították az igénylők számát, hanem elfogadták az állam által ilyen célra nyújtott kedvezményeket. Az állami támogatás összegéhez OTP-kölcsönt kértek, ezt kiegészítették némi készpénzzel és összefogva, közösen emeletet építettek a Bartók Béla tér ilyen célra kijelölt és alkalmas épületére.

Erdemesek egy ilyen lakásra, mert vállalták az üttörő szerepét, azt a sok nehézséget, ami egy ilyen jellegű akció kezdetén jelentkezik. Küzdöttek a hivatalokban itt-ott mutatkozó merevség és környezeti kishitúsága, a közöm-

bösség ellen. Az egyik lakó, aki az építkezés fő szervezője, »motorja« volt, új lakásában most már mosolyogva meséli, hogy annyi »papírja«, azaz tervrajza, költségvetése, ilyen vagy olyan hivatalos határozata gyűlt össze az építkezés előkészítésénél, engedélyezésénél, hogy ezek az iratok már több vastag dossziét töltöttek meg. Talán dossziéből épül meg a két emelet — mondogatták korábban néha, talán nem is alaptalanul kollégái a hivatalban, amikor értesültek a sűrűn fel-felbukkanó nehézségekről, és meghallották, hogy csak nem akar megindulni a munka.

NYOLC LAKÁS készült el az emeletráépítés során a Bartók Béla téren. De miért csak nyolc? — vetődik fel a kérdés azok előtt, akik tudják, hogy sokkal többre lett volna lehetőség. Mintegy 80–100 ilyen lakásnak készült el eddig a tervre. Az Országos Takarékpénztárnál is volt fedezet a jelentkezőknek nyújtandó kölcsönre, érdeklődő is akadt bőven...

Igaz, nem volt kivitelező. Hiába az érdeklődés, a pénzügyi szervek, a tanács jószándéka, ha a tervezett több millió forint értékű

emeletráépítési munka helyett csupán annak egy részét végezhette el a kijelölt építőipari vállalat, amelynek kapacitását más célra vették igénybe.

A BARTÓK BÉLA téri derűs homlokzatú, most két emelettel megnőtt épület láttán, az ottani új lakások elkészülésének hírére valószínűleg tovább növekszik az érdeklődés Szegeden az emeletráépítés iránt. Ez a körülmény, s nem utolsósorban a Központi Bizottság június 29-i határozata bizonyára arra serkenti mindazokat — a Tervhivatalban, az Építügyi Minisztériumban, a városi tanácsnál —, akinek ez feladata, hogy sokkal rugalmasabb és céltudatosabb segítséket adjon ilyen jellegű építkezéseknek. Az építőipart itt, Szegeden is rövidesen átszervezik. A Bartók Béla téri nyolcszép lakás elkészülte jó alkalom, hogy az illetékesek az átszervezés körülményeit arra is: véglegesen és jól el kell végezni és jól el kell rendezni az emeletráépítések dolgát. Legyen végre — ahogy mondani szoktuk — igazi gazdaja és, főleg elegetendő kivitelezője ennek a lakásépítési formának is nálunk.

Németh Lajos

Bizományi kölcsönzőboltok működnek a külterületeken

A segíteni akarás jegyében nyílt meg sok nagyvárosban, így Szegeden is a Belkereskedelmi Minisztérium Kölcsönző Boltja. Itt a legkülönbözőbb elektromos háztartási gépek — mosógép, parkettelő, porszívó, stb. — állnak raktáron. Ez a bolt néhány év alatt népszerű lett, a háziasszonyok, a dolgozó nők szép számmal kölcsönöznek gépet innen. Főként a belvárosi asszonyok veszik igénybe ezt a boltot, hiszen az üzlet a Mikszáth Kálmán utcában van.

A külvárosi asszonyok eddig a nagy távolságok miatt aránylag kevesebben vették bérbe a gépeket. A nőtanács szegedi titkárságához is érkezett ezzel kapcsolatos panasz. A külvárosi asszonyok szava tették, hogy ők miért *„mostoha”* gyerekek? A kölcsönző boltot is megkeresték és kérték, nyissanak üzletet a külvárosban is.

Jó megoldás

Ennek egyelőre anyagi és helyiség akadálya van, ezért egy áthidaló megoldást kellett keresni. És a nőtanács, valamint a Belkereskedelmi Minisztérium Kölcsönző Boltja talált megoldást.

Idős nőtanács-tagok, akik már nem dolgoznak, nyugdíjuk pótlása érdekében, de nem utolsósorban a dolgozó nők második műszakjának megkönnyítéséért bizományi lettek a kölcsönző boltok. A nőtanács javaslatára és igazolására havonta 150 forintért mosógépet kölcsönöznek és azt tovább adják. Óránként 3 forintért, egy napra pedig 15 forintért kölcsönzik.

Számos ilyen kölcsönző működik már a városban. A Petőfitelepen kettő is, az egyik *„kölcsönző fiók”* tulajdonosa maga a petőfitelepi nőtanács, Dorozsmán Petőfitelephez hasonlóan

ugyancsak két mosógép jár kézzel kézre, ezenkívül a legkülönbözőbb városrészekben, így Ságváritelepen, a repülőtéren és a Pásztor utcában lehet bérelni gépet. A legtöbb *„kiskölcsönzőben”* tervezik, hogy egyéb háztartási elektromos gépet is forgalomba hoznak a dolgozó nők kérésére.

A kölcsönzéssel járó munkát visszatérül, elmondják a nőtanács-tagok. A kölcsönző boltban befizetett 150 forintot felül 300–350 forintot jövedelmez havonta a mosógép.

És akik „seftelnek”

Erre a dicsőre méltó kezdeményezésre sajnos felfigyelték azok is, akik annak módját keresik, hogyan lehet könnyen, munka

nélkül pénzhez jutni. Kiképzés nélkül a külvárosok ilyen irányú igényét, újabb fajta seftelésbe kezdtek. Vásárolnak egy-egy elektromos háztartási gépet és először azt csak a szomszédoknak, jó ismerősöknek, később pedig az egész városrészeknek, természetesen busás honorárium ellenében kölcsön adják. Számos ilyen zugkölcsönző működik a város területén. Ujszegeden, a József Attila sugárúton és Alsóvárosban többen foglalkoznak ilyen-fajta dologgal. Így adta kézzel kézre mosógépet Varga Ernőné. Tündér utca 4. szám alatti lakos is. De nem sokkal tarthatta fenn *„üzletét”*, mert az ellenőrzés utól érte és *„iparengedélye”* nem lévén, befejeztetett a kölcsönzés. Azonkívül száz forint pénzbírsággal sújtották a zugkölcsönzőt.

Az olvasó írja:

A dalostalálkozó vámszedője?

Kaptuk az alábbi levelet: Tisztelt Szerkesztőség!

Mint egyik tagja az abonyi földművesszövetkezet énekkarának, abban a szerencsében részesülhettem, hogy a július 9–10-én rendezett dalostalálkozóhoz részt vehettem. Ez imponáns ünnepség eltörölhetetlen élményt jelentett mindannyiunk részére. Az a lelkes fogadtatás, amelyben részesültem, kárpótolt bennünket azon órákért, melyet napi munkánk után pihenés helyett az énekkar próbákhoz töltöttünk. Ezt a társadalmi munkát szívesen vállaltuk és évek óta vállaltuk, éppen ezért szükségesnek tartjuk tudomásukra hozni, hogy az elszámolás — mely szintén kifogástalan volt —, mégis kellemetlen érzést váltott ki mindannyiunkban.

akkor, amikor kötelességünk a Dóm téri összkarhoz költött és az újszegedi vacsora után gépkocsinkon kollégáinkkal, egyszerre térünk ki a szállásunkra, mely a Szent György téri Erdészeti Kollégiumban volt, a portás, amikor beengedett, markát nyújtva, megfellebbezhetetlen hangon kijelentette, hogy jelenként csak 1 forint kárpót, amelyben részesültem, kárpótolt bennünket azon órákért, melyet napi munkánk után pihenés helyett az énekkar próbákhoz töltöttünk. Ezt a társadalmi munkát szívesen vállaltuk és évek óta vállaltuk, éppen ezért szükségesnek tartjuk tudomásukra hozni, hogy az elszámolás — mely szintén kifogástalan volt —, mégis kellemetlen érzést váltott ki mindannyiunkban.

Már működik Szentes első textilüzeme

Annak idején hírt adtunk arról, hogy Szentesen a Vegyipari Vállalat kezelésében megkezdte működését a város első textilüzeme. A gépek beállítása és a szükséges előmunkálatok után e hónap elsejével megindult a termelés az új textilüzemben és közel harminc gép szolgálja a termelést. Erde-

mes megemlíteni, hogy az új textilüzem a vállalat műselyem-szövő részlegével együtt a jövő évben a központba, a volt Mobilia telepre költözik. Itt megfelelő épületátalakításokat hajtanak végre, mintegy 600 ezer forint ráfordítással és a munkások korszerű körülmények között dolgozhatnak.

Kötelességemnek éreztem, hogy ezt a tényt legalább a szerkesztőségnek megírom, rájuk bízva annak elbírálását, hiszen az énekesek ingyen dalolnak és ezzel is az épülő szocializmust akarják dalaikban dicsőíteni, nem pedig azért, hogy vámot szedjenek tőlük.

Lombos Béla énekari tag